

A photograph of four children of diverse backgrounds interacting with a circular, illuminated museum exhibit. The exhibit has a white top with colorful sections and text. The children are leaning over the table, with one boy on the right laughing and another girl in the center looking up. The scene is dimly lit with blue and purple ambient light, and a spotlight illuminates the children and the exhibit. The background is dark and out of focus.

MUSEUMS
ASSOCIATION

MUSEUMS
CHANGE
LIVES

AMGUEDDFEYDD YN
NEWID BYWYDAU

AMGUEDDFEYDD YN NEWID BYWYDAU

“Mae mwy o amgueddfeydd, bach a mawr, sydd â gwahanol gynulleidfaoedd a gwahanol drefniadau llywodraethu, yn defnyddio’u casgliadau gwych a’u creadigrwydd i wneud mwy o waith sy’n cynnwys y gymdeithas. Mae angen y fath ymroddiad yn awr fwy nag erioed ac mae’r ddogfen Amgueddfeydd yn Newid Bywydau yn mynd ati mewn ffordd rymus i hyrwyddo hyn ac yn datgan yn hollol glir beth yw ein bwriad.”

Maggie Appleton, prif weithredwr, Amgueddfa’r Awyrlu Brenhinol ac is-lywydd, Cymdeithas yr Amgueddfeydd

GALL AMGUEDDFEYDD WNEUD I NI DEIMLO’N WELL YNOM NI’N HUNAIN A’N HELPU I YMFALCHÏO YN EIN GWREIDIAU, GALLANT EIN HYSBRYDOLI, EIN HERIO A’N SYMBYLU, A GWNEUD I NI DEIMLO’N IACHACH.

Pan fydd cymdeithas yn wynebu problemau fel tlodi, anghydraddoldeb, anoddefgarwch a chamwahaniaethu, gall amgueddfeydd ein helpu i ddeall, trafod a herio’r pryderon hyn. Yn ogystal, gallant wella cyfleoedd pawb mewn bywyd trwy chwalo rhwystrau sy’n atal mynediad a chynhwysiant. Mae amgueddfeydd yn gwneud hyn trwy annog y cyhoedd i gymryd rhan, ymgysylltu â chymunedau amrywiol, a rhannu casgliadau a gwybodaeth mewn ffyrdd sy’n trawsnewid bywydau.

Mae amgueddfeydd o bob maint, gyda chasgliadau sy’n amrywio o gelfyddyd gain i hanes cymdeithasol, yn newid bywydau – yn aml mewn partneriaeth â grwpiau cymunedol, elusennau iechyd a chyrrff eraill o’r trydydd sector.

Mae Cymdeithas yr Amgueddfeydd (MA) yn ymgyrchu er mwyn i amgueddfeydd ddatblygu eu rôl fel sefydliadau cymdeithasol-fwriadol ac mae mwy a mwy o dystiolaeth eu bod yn cydweithio â’u cymunedau ac yn cael effaith gadarnhaol ar y

gymdeithas. Mae’r math hwn o waith yn helpu amgueddfeydd i fod yn fwy cynaliadwy ac mae’r manteision cyhoeddus a ddaw yn ei sgil yn tanlinellu pwysigrwydd parhau i fuddsoddi arian cyhoeddus ynddynt.

Gydag enghreifftiau fel Caffi Dementia yn amgueddfa Experience Barnsley a gwaith Stori Caerdydd gyda ffoaduriaid a cheiswyr lloches, mae amgueddfeydd ledled y Deyrnas Unedig yn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol a pharhaol.

“Mae ‘Amgueddfeydd yn Newid Bywydau’ yn ddatganiad grymus o’r gwahaniaeth y gall amgueddfeydd ei wneud heddiw. Dengys y gallant fod yn rhan hanfodol o wead cymdeithas ac yn berthnasol i gymunedau amrywiol sy’n newid yn barhaus. Dyma ddatganiad sy’n canu cloch yn rhyngwladol ac sydd wedi’i drafod mewn digwyddiadau o Albania a’r Ariannin i Taiwan a’r Wcráin. Mae’n cael effaith enfawr ym mhedwar ban byd.

Dyma fudiad ar gyfer ein hoes ni; fframwaith i helpu pob amgueddfa i gael dylanwad go iawn, ble bynnag y mae a beth bynnag yw ei chasgliadau a’i threfniadau ariannu. Rwyf wrth fy modd bod yr MA yn dal i hyrwyddo ei gweledigaeth uchelgeisiol.”

David Fleming

Cyfarwyddwr, Amgueddfeydd Cenedlaethol Lerpwl Llywydd, Cymdeithas yr Amgueddfeydd

CYMDEITHAS YR AMGUEDDFEYDD YSBRYDOLI AMGUEDDFEYDD I NEWID BYWYDAU

MUSEUMS
CHANGE
LIVES

GWELLA IECHYD A LLES

- Mae amgueddfeydd yn gwella ansawdd ein bywyd a'n hiechyd meddyliol a chorfforol.
- Mae amgueddfeydd yn cydweithio â sefydliadau iechyd a lles i helpu pob math o bobl mewn cymdeithas, sydd â gwahanol anghenion.
- Mae gwirfoddoli a chymryd rhan ystyrion yn hybu lles a hunanhyder a gallant ehangu gornelion y bobl sy'n cymryd rhan, yr amgueddfa a'r cyhoedd.

CREU LLEOEDD GWELL I FYW A GWEITHIO YNDDYNT

- Mae amgueddfeydd yn ein helpu i werthfawrogi'r mannau yr ydym yn byw ac yn gweithio ynddynt ac yn ymweld â nhw, ac yn ein helpu i ddeall o ble y daethom.
- Mae amgueddfeydd yn creu ymdeimlad o berthyn trwy ymgysylltu â chymunedau ac annog y cyhoedd i gymryd rhan weithredol mewn penderfyniadau.
- Mae amgueddfeydd yn defnyddio ymgysylltu, dysgu a chasgliadau i greu dealltwriaeth o fewn gwahanol grwpiau a chymunedau mewn cymdeithas a rhyngddynt.
- Mae amgueddfeydd yn ffurfio partneriaethau gyda grwpiau cymunedol, elusennau a chyrrff trydydd sector er mwyn creu lleoedd sy'n agored ac yn hygyrch i bawb.

YSBRYDOLI YMGYSYLLTU, TRAFOD A MYFYRIO

- Mae amgueddfeydd yn cydweithio â'r cyhoedd, sy'n cymryd rhan egniol a chreadigol ym mywyd yr amgueddfa – gan ei defnyddio fel lle i gyfnewid safbwyntiau, profiadau, syniadau a gwybodaeth.
- Mae amgueddfeydd yn ein helpu i ddeall y byd cymhleth o'n cwmpas a ffeindio'n ffordd trwyddo, gan ein hannog i fyfyrion ar heriau ein hoes fel camwahaniaethu, tlodi a newid hinsawdd.
- Mae amgueddfeydd yn defnyddio'u gwaith ymchwil a'u casgliadau i herio tybiaethau, i feithrin trafodaeth, ac i ysgogi pobl i gyfrannu at newidiadau er gwell yn y byd. Nid lleoedd niwtral ydynt.
- Mae amgueddfeydd yn ysbrydoli dysgu a chreadigrwydd mewn plant ac oedolion, ac yn ymdrechu i sicrhau bod y cyfleoedd hyn ar gael i gynulleidfa eang ac amrywiol o bob oed.

AMGUEDDFEYDD YN NEWID BYWYDAU GWELLA IECHYD A LLES

AMGUEDDFA AC ORIEL GELF TUNBRIDGE WELLS PARTNERIAETH DEMENTIA

Gwelwyd gwelliant pendant yn lles pobl oedd yn byw gyda dementia pan gawsant eu hannog i fynd o gwmpas y casgliad yn Amgueddfa ac Oriel Gelf Tunbridge Wells fel rhan o brosiect ar y cyd â'r Gymdeithas Alzheimer a Phrifysgol Eglwys Crist Caer-gaint.

Trefnwyd sesiynau trafod a theimlo gwrthrychau mewn ffordd oedd yn gwneud i'r rhai oedd yn cymryd rhan deimlo boddhad a theimlo'u bod yn cyflawni rhywbeth trwy ddysgu pethau newydd. Dangosodd y gwerthusiad bod y teimladau cadarnhaol wedi cynyddu'n sylweddol ac yn raddol dros y prosiect dwy flynedd.

"Mae amgueddfeydd yn deffro ein chwilfrydedd, cynneddf mor gyntefig fel mai dyma un o'r pethau olaf i ddementia effeithio arno," meddai'r rheolwr datblygu cynulleidfaoedd, Jeremy Kimmel.

"Gall amgueddfeydd ddefnyddio pethau rhyfedd a phethau gwyb i ennyn diddordeb, i gyffroi ac i gyfareddu pobl sy'n teimlo eu bod, yn araf bach, yn colli eu dynoliaeth, a'u helpu i deimlo fel nhw'u hunain eto, heb eu diffinio gan glefyd."

AMGUEDDFEYDD GLASGOW CYSYLLTU Â PHOBL OEDRANNUS

Ers mis Gorffennaf 2006, mae Amgueddfeydd Glasgow wedi bod yn cynnig te parti misol ar ddydd Sul ar gyfer Contact the Elderly, elusen a sefydlwyd i fynd i'r afael ag unigrwydd ac arwahanrwydd cymdeithasol ymhlith pobl hŷn ym Mhrydain.

Daw grwpiau bach o bobl 75+ oed, sy'n byw ar eu pen eu hunain ac sydd heb lawer o gysylltiad â theulu na ffrindiau o bosib, at ei gilydd i'r achlysuron hyn. Daw yr un gyrrwr gwirfoddol i'w nôl o'u cartref bob mis a mynd â nhw i ganolfan wahanol bob tro.

Yn ogystal ag elfen gymdeithasol y te parti, mae'r cyfle i edrych ar wrthrychau'n helpu'r gwesteion i gychwyn sgwrs gydag aelodau eraill o'r grŵp a staff yr amgueddfa. Yn ogystal, mae'r amgueddfeydd yn cynnal gweithdai, sgysiau a gweithgareddau.

Yn ogystal â rhoi cyfle i bobl sydd heb lawer o gysylltiad, efallai, â theulu na ffrindiau i gymdeithasu, mae'r te partis yn galluogi'r amgueddfeydd i gyrraedd cynulleidfa nad oeddent yn ei denu mewn ffyrdd eraill.

“Daw grwpiau bach o bobl 75+ oed, sy'n byw ar eu pen eu hunain ac sydd heb lawer o gysylltiad â theulu na ffrindiau o bosib, at ei gilydd i'r achlysuron hyn.”

BADDONAU RHUFEINIG GWOBR DEALL AWTISTIAETH

Cyfrannodd profiadau myfyriwr â syndrom Asperger at brosiect i'w gwneud yn haws i bobl ar y sbectrwm awtistig grwydro o gwmpas y Baddonau Rhufeinig yng Nghaerfaddon a mwynhau'r casgliadau.

Soniodd y myfyriwr wrth y staff am y pethau oedd yn ei daflu oddi ar ei echel wrth ymweld, o'r arogleuon sydyn i'r chwistrelliad annisgwyl o ddŵr i gadw'r aer yn llaith. Erbyn hyn mae'r adeilad yn cynnwys ardaloedd tawel, goleuadau addas a dull o reoli'r sŵn.

Trefnwyd gwybodaeth ar gyfer pobl sydd ag awtistiaeth, yn cynnwys cyfuniad o ysgrifen a lluniau, i'w paratoi'n llawn ar gyfer eu hymweliad. Mae'n cynnwys cyfarwyddiadau syml yn esbonio lle i brynu tocyn a sut i weithio'r tywysydd sain ac mae'n tynnu sylw at bethau fel y sychwyr dwylo swnllyd yn y toiledau.

Mae gan y staff blaen tŷ system i gofnodi ymwelwyr ag anghenion arbennig sydd wedi trefnu eu hymweliad ymlaen llaw er mwyn sicrhau bod cefnogaeth briodol ar gael iddynt. Mae'r safle ar ei newydd wedd wedi ennill llawer o wobrau, yn cynnwys Gwobr Deall Awtistiaeth gan Gymdeithas Genedlaethol Awtistiaeth.

“Gallwn ni fod yn lle heb wrthdaro lle caiff pobl elwa ar y manteision iechyd a chymdeithasol y gall gweithgareddau fel hyn eu cynnig.”

AMGUEDDFA FORWROL YR ALBAN YSGOL ADEILADU CYCHOD YR ALBAN

Mae Ysgol Adeiladu Cychod yr Alban yn dysgu sgiliau gwaith coed sylfaenol i bobl – rhai ohonynt yn droseddwy'r ifanc, wedi bod yn ddi-waith ers amser hir neu'n wynebu heriau personol eraill. Yn ogystal â bod yn sgiliau y gellir eu trosglwyddo i weithleoedd ehangach, defnyddir y sgiliau hyn i baratoi hen gychod i fynd yn ôl i'r dŵr neu i wella arddangosfeydd yr amgueddfa.

Hefyd, mae gwaith trwsio cychod preifat yn hwb i gangen fasnachol yr amgueddfa ac yn helpu'r prosiect i dalu amdano'i hunan. Mae'r prosiect, sy'n cydweithio ag asiantaethau lleol, yn rhoi hwb sylweddol i hunanhyder y rhai a hyfforddir ac mae'r mwyafrif mawr ohonynt wedi mynd ymlaen i swyddi pellach.

“Mae amgueddfeydd mewn lle delfrydol i gysylltu â chynulleidfaoedd na fyddai'n dod i gysylltiad â sefydliadau eraill,” meddai'r cyfarwyddwr, David Mann. “Gallwn ni fod yn lle heb wrthdaro lle caiff pobl elwa ar y manteision iechyd a chymdeithasol y gall gweithgareddau fel hyn eu cynnig.”

AMGUEDDFEYDD YN NEWID BYWYDAU CREU LLEOEDD GWELL

MAE FY YSGOL GYNRADD YN YR AMGUEDDFA

Prosiect peilot o dan arweiniad Coleg y Brenin, Llundain yw My Primary School is at the Museum a'i fwriad yw edrych ar fanteision posibl rhoi addysg lawn-amser i blant mewn lleoliad diwylliannol. Cymerodd y tri chynllun peilot, yn Lerpwl, De Tyneside ac Abertawe, blant ysgol gynradd a symud eu hystafelloedd dosbarth i amgueddfeydd.

Yng Nghymru, bu dau ddosbarth o blant y flwyddyn dderbyn (4-5 oed) o Ysgol Gynradd Gymunedol St Thomas, Abertawe yn Amgueddfa Genedlaethol y Glannau, Abertawe am ddau gyfnod o bum wythnos.

Sylwodd athrawon, rhieni a staff ar y gwahaniaeth a wnaeth, gyda llawer o'r plant yn magu hyder wrth ddysgu am y gwrthrychau ac yn gallu mynd yn ôl i weld eu hoff bethau eto.

Roedd cysylltiad yr amgueddfa â'r môr yn thema boblogaidd a daeth tîm o fiolegwyr morol o Brifysgol Abertawe â physgod, malwod a chrancod yr oeddent wedi'u dal ac annog y plant i afael ynddynt a sgwrsio amdanynt.

Wrth werthuso'r tri chynllun peilot, gwelwyd bod y plant wedi magu hyder a bod eu sgiliau cymdeithasol wedi gwella. Daeth yr amgueddfeydd i ddeall cynulleidfaoedd ifanc yn well, gan eu galluogi i ddatblygu rhaglenni mwy perthnasol; a chanfu'r athrawon ffyrdd mwy creadigol o gyflwyno'r cwricwlwm mewn lleoliadau gwahanol i'r arfer

“Sylwodd athrawon, rhieni a staff ar y gwahaniaeth a wnaeth, gyda llawer o'r plant yn magu hyder wrth ddysgu am y gwrthrychau.”

AMGUEDDFEYDD CENEDLAETHOL GOGLEDD IWERDDON PENTREFI TREFOL

Mae Amgueddfeydd Cenedlaethol Gogledd Iwerddon (NMNI) wedi datblygu rhaglen cynhwysiant cymdeithasol sy'n targedu pobl o ardaloedd amddifadus yn Belfast a Derry/Londonderry.

Trwy gydweithio â phartneriaid yn cynnwys y fenter Urban Villages, roedd y rhaglen yn cynnwys ymweliadau gan guraduron ar gyfer sesiynau trafod mewn llyfrgelloedd a chanolfannau cymunedol, gan ddod â llawer o bobl i gysylltiad ag amgueddfa am y tro cyntaf.

Mewn gweithgareddau eraill, bu grwpiau'n ymweld ag amgueddfeydd. Er enghraifft, aeth Grŵp Pobl Hŷn ardal Markets yn y South Belfast Urban Village i Amgueddfa Werin a Thrafnidiaeth Ulster i gyfarfod â churaduron a chael taith 'y tu ôl i'r llenni' o gwmpas storfa'r amgueddfa, gan rannu eu straeon eu hunain gyda'r staff.

"Rydyn ni'n ymroi i sicrhau bod ein casgliadau ar gael i gynulleidfaoedd mor eang ag y bo modd," meddai Arlene Bell, rheolwr rhaglenni cyfalaf, NMNI.

"Mae dod i gysylltiad â phethau sy'n perthyn i'w treftadaeth yn ennyn diddordeb mewn hanes, celfyddyd a byd natur a gall hybu pobl i ymgysylltu mewn llawer o wahanol ffyrdd."

"Mae dod i gysylltiad â
phethau sy'n perthyn i'w
treftadaeth yn ennyn
diddordeb mewn hanes,
celfyddyd a byd natur."

SAIN FFAGAN AMGUEDDFA WERIN CYMRU FFORYMAU CYFRANOGI

Mae gweithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd yn dylanwadu ar brosiect gwerth £25.5m i ailddatblygu Sain Ffagan Amgueddfa Werin Cymru, sydd mor annwyl gan bobl, ar gyrion Caerdydd.

A hithau'n amgueddfa am y bobl ac ar gyfer y bobl, nod Sain Ffagan yw dod yn 'amgueddfa wirioneddol gyfranogol', lle mae barn ac anghenion y gymuned yn ganolog i'r hyn ydyw a'r hyn a gynigir ganddi.

Fel rhan o'r bwriad hwn, mae naw fforwm cyfranogi sy'n cynrychioli gwahanol grwpiau o'r

gynulleidfa yn gweithredu fel partneriaid cymunedol a hyrwyddwyr partneriaethau'r amgueddfa yn ystod y cyfnod ailddatblygu a'r tu hwnt.

O ganlyniad i weithgareddau pwrpasol ar gyfer pob grŵp, mae pobl wedi bod yn helpu i ddatblygu arddangosfeydd yr orielau a'r rhaglenni dysgu, gan ddylanwadu ar y gwaith pensaernïol a dyluniad yr orielau hefyd.

Bu cyfleoedd i gefnogwyr helpu mewn ffordd fwy ymarferol hefyd. Yr adeiladau cyntaf i'w cwblhau ar y safle oedd y cynllun i ail-greu fferm o'r Oes Haearn a bu cannoedd o wirfoddolwyr a phlant ysgol lleol yn helpu i adeiladu'r waliau clai trwchus, chwe throedfedd, a'r toeau gwellt siâp côn.

AMGUEDDFA POOLE GWIRFODDOLWYR DIWYLLIANT

Nod Amgueddfa Poole yw bod wrth galon cymunedau'r cylch ac mae ennyn eu diddordeb er mwyn cyfoethogi bywydau pobl yn rhan ganolog o'i gwaith. Mae hyn yn golygu ymestyn allan a chanfod ffyrdd o hybu lles.

Ffordd allweddol o wneud hyn yw defnyddio Culture Volunteers Poole (CVP). Mae'r amgueddfa'n gweithio gyda phobl o'r gymuned, rhai ohonynt yn cael problemau iechyd meddwl neu'n teimlo'n ynysig o bosib, i feithrin sgiliau, cynyddu hyder ac ennill profiad. Mae llawer o'r gwirfoddolwyr yn symud ymlaen i swyddi llawn-amser.

"Diolch i'r sgiliau a'r hyder a gefais i yn ystod fy nghyfnod gyda CVP, llwyddais i gael fy mhenodi'n weithiwr swyddfa dros dro ac erbyn hyn mae gen i swydd lawn-amser," meddai un o wirfoddolwyr CVP. "Er ei bod yn debygol y bydd raid i mi fyw gydag iselder am byth, mae'r hunan-barch a'r annibyniaeth rwyf wedi'u datblygu yn golygu y gallaf reoli'r iselder yn hytrach na chael fy niffinio ganddo."

Mae'r staff yn falch iawn o'r gwaith ac maent wedi gweld sut y gall newid bywydau pobl. Y cam nesaf yw ehangu'r gwaith trwy gynllun presgripsiwn cymdeithasol mewn partneriaeth â Phrifysgol Bournemouth.

"Bu gweithio mewn awyrgylch mor gadarnhaol o gymorth i mi gael mwy o ffydd yn fy sgiliau penderfynu a fy sgiliau pobl."

LUTON CULTURE CREU AMGUEDDFA

Mae'r Museum Makers yn dîm sy'n gweithio gyda Luton Culture i helpu i droi Amgueddfa Wardown Park yn atyniad diwylliannol newydd sbon, gan wneud ffrindiau newydd a dysgu sgiliau newydd ar y ffordd. Mae'n cynnwys pobl wedi ymddeol, myfyrwyr, plant ysgol a phobl ifanc broffesiynol.

Bydd yr amgueddfa newydd, mewn hen dŷ Fictoraidd ac ysbyty milwrol, yn olrhain hanes Luton a bydd caffi, oriel gelf a rhaglen ddysgu'n sicrhau bod yr adeilad yn ganolbwynt i fywyd y gymuned.

"A minnau wedi graddio mewn ffasiwn a gennyf gefndir mewn dylunio gwisgoedd, roeddwn yn awyddus i weithio yn y storffeydd gwisgoedd," meddai Mary Hearne, un o'r Museum Makers.

"Ddysgais i lawer o sgiliau ymarferol, fel y ffordd iawn i storio gwisgoedd bregus a sut i warchod a mowntio dillad yn ofalus. Bu gweithio mewn awyrgylch mor gadarnhaol o gymorth i mi gael mwy o ffydd yn fy sgiliau penderfynu a fy sgiliau pobl."

AMGUEDDFEYDD YN NEWID BYWYDAU YSBRYDOLI YMGYSYLLTU, TRAFOD A MYFYRIO

LLYFRGELL MENYWOD GLASGOW CYMYSGU'R LLIWIAU

Bu prosiect Mixing the Colours o dan arweiniad Llyfrgell Menywod Glasgow yn edrych ar waith menywod yn mynd i'r afael â sectyddiaeth.

Roedd menywod o gefndiroedd amrywiol a chymunedau gwahanol iawn i'w gilydd yn cymryd rhan mewn gweithgareddau yn cynnwys dangosiadau ffilmiau, ysgrifennu creadigol, trafodaethau a chynhadledd, ac aethant ati i gynhyrchu llawer o adnoddau newydd, yn cynnwys ffilm, dogfen a deunyddiau llyfrgell newydd sydd wedi dechrau olrhain hanes cymhleth menywod a sectyddiaeth.

"Gwelwyd llu o ganlyniadau cadarnhaol, nid yn lleiaf y ffaith fod nifer o'r menywod oedd yn cymryd rhan wedi symud ymlaen i gyhoeddi

darnau o ysgrifennu creadigol," meddai Adele Patrick, rheolwr dysgu gydol oes a datblygu creadigol y llyfrgell.

"Mae'r pwnc yn un dadleuol iawn ond rydym wedi canfod bod defnyddio adnoddau amgueddfeydd, archifdai a llyfrgelloedd, edrych ar ffyrdd creadigol a llawn dychymyg o fynd i'r afael â'r pwnc, a gwrandu'n ofalus ar y bobl sy'n cymryd rhan a'r curaduron cymunedol yn gallu esgor ar ffyrdd newydd sbon o edrych ar y mater ac o ddehongli treftadaeth."

"Mae amgueddfeydd fel hon yn cael effaith ddofn a grymus ar bobl a chymunedau bob dydd. Yn Amgueddfeydd yn Newid Bywydau, defnyddir sbectrwm o dystiolaeth rymus, teimladwy ac ysbrydoledig i ddangos y rhan bwysig a deinamig sydd gan amgueddfeydd i'w chwarae wrth gydweithio â phobl i newid bywydau er gwell. Mae hyn yn glod mawr i nifer fawr o dimau'r amgueddfa sy'n cymryd rhan effeithiol, mewn ffordd arloesol a llawn dychymyg."

"Mae amgueddfeydd fel hon yn cael effaith ddofn a grymus ar bobl a chymunedau bob dydd."

PRIFYSGOL CAERLŶR EITHRIADOL A RHYFEDDOL

Defnyddiodd pedwar artist anabl adnoddau wyth o amgueddfeydd meddygol gorau'r Deyrnas Unedig i greu gwaith celf sy'n ceisio mynd i'r afael ag agweddau'r cyhoedd tuag at wahaniaeth.

Mae'r prosiect Exceptional and Extraordinary, a gychwynnwyd ac sy'n cael ei arwain gan y Ganolfan Ymchwil Amgueddfeydd ac Oriolau (RCMG) ym Mhrifysgol Caer-lŷr, yn cynnwys comisiynau gan Francesca Martinez, Julie McNamara, David Hevey a Deaf Men Dancing gyda chomedi, dawns, perfformiadau byw, ffilm a chyfryngau digidol.

"Mae ein gwaith ymchwil ni'n dangos bod gan bobl ffydd mewn amgueddfeydd ac y gallant gynnal trafodaethau am faterion fel hyn ac, yn bwysig, ddylanwadu arnynt hefyd," meddai Richard Sandell, athro Astudiaethau Amgueddfa. "Gall casgliadau a'r storïau sydd ynddynt fod yn ffordd bwerus iawn o annog ymwelwyr i feddwl – ac i feddwl yn wahanol – am wahaniaeth.

"Nid oes bai ar amgueddfeydd bod gan bobl agweddau negyddol – ond mae cysylltiad rhwng agweddau negyddol a'r ffordd y cyflwynir

anableddau yn y cyfryngau ac yn y parth cyhoeddus. Mae hyn yn golygu bod gan amgueddfeydd gyfle i adrodd y straeon hyn mewn ffordd gyfrifol a moesegol."

Dywed Sandell fod Amgueddfeydd yn Newid Bywydau yn cynnig gweledigaeth rymus ar gyfer rôl gymdeithasol a gwerth amgueddfeydd ac oriolau yn yr unfed ganrif ar hugain a'i fod hefyd yn ffynhonnell amhrisiadwy o ysbrydoliaeth a fydd yn cyfoethogi'r gwaith o hyn ymlaen. "Ar adeg pan fo corff cynyddol o waith ymchwil rhyngwladol yn tynnu sylw at y cyfraniadau unigryw y gall amgueddfeydd eu gwneud i greu cymdeithas decach, fwy cynhwysol a mwy cydlynus, mae Amgueddfeydd yn Newid Bywydau yn helpu i dynnu sylw at ein blaenoriaethau craidd."

"Mae . . . gan bobl ffydd mewn amgueddfeydd, . . . gallant gynnal trafodaethau am faterion fel hyn ac, yn bwysig, ddylanwadu arnynt hefyd."

STORI CAERDYDD GWEITHIO GYDA FFOADURIAID

Mae Stori Caerdydd yn olrhain hanes y ddinas trwy leisiau pobl sydd wedi symud yno i fyw neu i weithio ac un o'r naratifau pwysicaf yw'r effaith amlwg a gafodd mewnfudo ar brifddinas Cymru.

Caiff yr holl weithgareddau eu gyrru gan ymdeimlad cryf o gymuned a pherthnasedd ac mae'r amgueddfa'n sicrhau bod pawb sy'n symud i'r ddinas yn cael eu cynrychioli yn ei chasgliadau a'i digwyddiadau.

Felly, pan gyrhaeddodd deg teulu o ffoaduriaid o Syria i'r ddinas, bu'r sefydliad yn cydweithio ag asiantaethau ac elusennau i sicrhau eu bod yn teimlo'n rhan o orffennol a phresennol Caerdydd a'u bod yn gweld yr amgueddfa fel llecyn cymunedol lle gallent deimlo'n gartrefol.

"Pan ddaethon nhw i ymweld â'r amgueddfa, roedd digon o groeso ond dim labeli," meddai'r rheolwr, Victoria Rogers. "Roedd rhai o'r teuluoedd yn digwydd dod o Syria a rhai'n digwydd dod o Gaerdydd. Y peth pwysig oedd bod pobl yn dod i gysylltiad â'i gilydd, gan ddweud helo dros yr eitemau rhyngweithiol yr oedd eu plant yn chwarae â nhw."

AMGUEDDFEYDD RIPON RIPON YN ESBLYGU

Canolfan i bobl ifanc yw Ripon Evolve ac mae'n cynnig agwedd bersonol at astudio, cymwysterau a phrofiad gwaith. Mae Amgueddfeydd Ripon yn cydweithio ag Evolve ar brosiectau celf, digwyddiadau cymunedol a chyfleoedd i wirfoddoli ac i gynnig profiad gwaith.

Pan ymunodd Callum Axtell â thîm cynnal a chadw'r amgueddfa, roedd yn awyddus i gynyddu ei hunan-hyder a'i sgiliau. Trwy weithio gyda gwirfoddolwyr profiadol, cafodd gyfle i roi cynnig ar wahanol dasgau, dysgu sgiliau newydd a chael profiad o ochr gymdeithasol gweithio. Dywed Dave Rushton, gwirfoddolwr cynnal a chadw yn yr amgueddfa, ei fod wedi cael

bodddhad o'r profiad: "Rwy wedi mwynhau'r cyfle i drosglwyddo'r hyn rwy'n ei wybod am ddulliau a sgiliau traddodiadol i'r genhedlaeth nesaf."

Bu Callum yn gwirfoddoli un diwrnod yr wythnos am ddwy flynedd, gan ddod yn rhan hanfodol o'r tîm. Yn ystod y cyfnod hwnnw, cafodd gyfle i adfer elor angladd tlodion i'w arddangos, paentio corau eglwys i'w defnyddio yn ardal addysg yr amgueddfa a gwneud gwaith cynnal a chadw yng ngerddi ac ar safleoedd y tair amgueddfa.

Daeth mor hyderus a brwd dros yr amgueddfeydd nes ei fod yn barod i wisgo dillad cyfnod i hyrwyddo digwyddiadau ac ymddangos mewn erthyglau papur newydd. Diolch i'r sgiliau a ddatblygodd, llwyddodd i gael lle ar daith gyfnewid dramor ac yna cafodd swydd lawn amser mewn iard goed leol.

"Trwy weithio gyda gwirfoddolwyr profiadol, cafodd gyfle i roi cynnig ar wahanol dasgau, dysgu sgiliau newydd a chael profiad o ochr gymdeithasol gweithio."

CASTELL NORWICH GWEITHIO GDYDA THROSEDDWYR IFANC

Bu Castell Norwich yn gweithio gyda throseddwy'r ifanc a gyda phlant a phobl ifanc sydd mewn perygl o droseddu, mewn partneriaeth â Thîm Troseddau Ieuencid (YOT) Norfolk er 2004. Bob blwyddyn, mae'r amgueddfa'n rhedeg rhaglen 10-12 wythnos gydag artist ac aelod o dîm addysg yr amgueddfa ar gyfer pobl ifanc gyda chymorth gweithwyr o'r tîm YOT.

Meddwl isel sydd gan lawer o'r bobl ifanc ohonyn nhw'u hunain ac mae'r rhaglen yn eu helpu i feithrin sgiliau gweithio mewn tîm a sgiliau rhyng-bersonol, ac yn rhoi cyfle iddynt gymryd rhan mewn gweithgareddau ystyrlon mewn amgylchedd cymunedol ac ailasesu rhai o'r ffyrdd y maent yn ymddwyn.

Caiff pob cwrs ei adolygu gyda'r tîm YOT, gan ystyried beth aeth yn dda a beth y gellid fod wedi'i wella, pa effaith a gafodd y cwrs ar bob un o'r bobl ifanc a beth y maent wedi'i gyflawni.

Mae'r rhaglenni wedi cynnwys gwneud clipiau byr wedi'u hanimeiddio gyda gwneuthurwr ffilmiau profiadol ac edrych ar y cyfryngau cymdeithasol, troseddu a chosbi, a bwlio. Yn y cwrs diweddaraf,

defnyddiwyd graffiti ar waliau'r castell fel ysbrydoliaeth i'r bobl ifanc gydweithio ag artist i gerflunio patrymau ar glai a'u castio mewn blociau plaster tebyg i friciau calchfaen y castell.

Mae'r dathliad ar ddiwedd pob cwrs yn bwysig – mae'n gyfle i'r bobl ifanc ddangos eu gwaith i wahoddedigion fel rhieni, brodyr a chwiorydd a rhanddeiliaid. Mae arddangos eu gwaith yn helpu i wneud i'r bobl ifanc feddwl mwy ohonynt eu hunain ac mae gweld oedolion allweddol yn ymateb yn gadarnhaol i'w gwaith yn brofiad llesol tu hwnt.

AMGUEDDFA PLANT WEDI'U GADAEI POBL IFANC SY'N DERBYN GOFAL

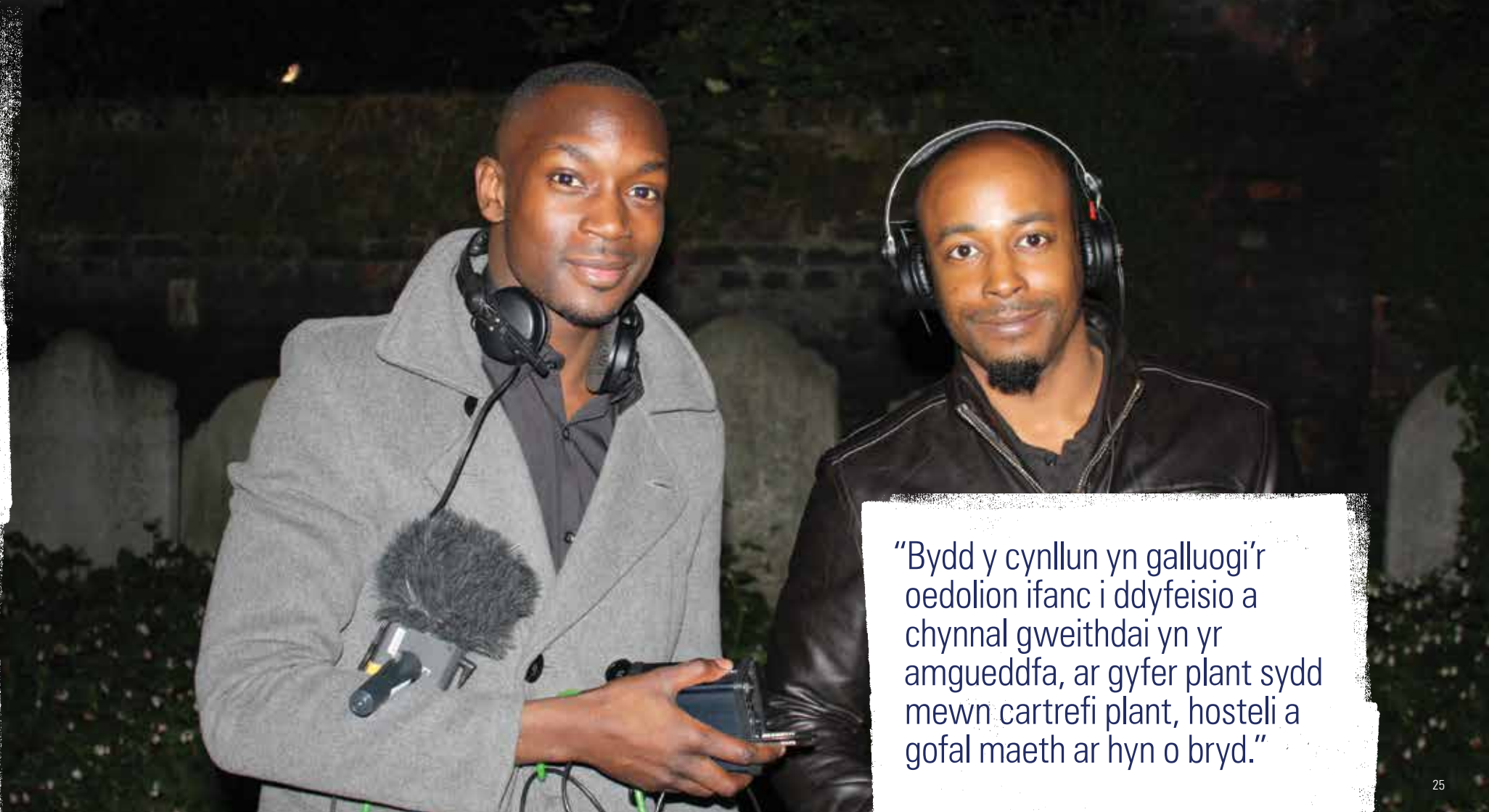
Mae The Foundling Museum yn adrodd stori y Foundling Hospital, elusen blant gyntaf Prydain a'r oriel gelf gyhoeddus gyntaf. Mae hon yn stori sy'n agos iawn at galon pobl ifanc sy'n derbyn gofal: plant o dan 18 oed sy'n cael eu magu mewn cartrefi plant, hosteli neu mewn gofal maeth. Mae galluogi pobl ifanc sy'n fregus ac wedi'i hymyleiddio i gydweithio ag artistiaid ac ystyried posibiliadau bywyd yn rhywbeth sydd wrth galon gwaith yr amgueddfa.

Yn 2014, aeth Lemn Sissay, un o Gymrodryr yr Amgueddfa, ati i greu Superman was a Foundling, sef murlun trawiadol yn defnyddio geiriau, yng nghaffi'r amgueddfa. Mae'n edrych ar y rhan bwysig y mae ffuglen am blant sy'n derbyn gofal yn chwarae yn ein diwylliant ni. Tyfodd Sissay i fyny mewn cartrefi plant a gofal maeth a dywed fod y prosiect yn mynd i'r afael â'r gwahaniaeth rhwng ein hedmygedd o blant mewn ffuglen sy'n amddifad, wedi'u mabwysiadu, eu maethu neu eu gadael gan eu rhieni, a'n difaterwch at blant go iawn yn yr un sefyllfa.

Mae'r murlun wedi arwain at brosiectau eraill, yn cynnwys gwaith gyda Chris Watson, recordydd sain byd natur ac un arall o Gymrodryr yr Amgueddfa. Bu Watson yn rhedeg prosiect gyda grŵp o oedolion ifanc a fagwyd mewn cartrefi plant yn Llundain, gan recordio côr y bore bach ar safle'r Foundling Hospital gwreiddiol. Nid oedd yr un o'r bobl ifanc wedi clywed am yr amgueddfa na'r ysbyty. Cafwyd ymateb brwd ganddynt i'r stori a'r casgliad. Yng ngeiriau un ohonynt, "Drosaf i y gwnaed pob cyffyrddiad â'r brwsh ym mhob un o'r lluniau."

Ar ôl gweithio gyda Lemn Sissay a gwrando ar yr oedolion ifanc a fu mewn gofal yn sôn am y budd a gawsant o ddeall eu lle mewn hanes a diwylliant, ysbrydolwyd prosiect tair blynedd newydd i ddatblygu rhaglen hyfforddi a mentora bwrpasol wedi'i rhedeg gan oedolion ifanc sydd â phrofiad o'r system gofal.

Bydd y cynllun yn galluogi'r oedolion ifanc i ddyfeisio a chynnal gweithdai yn yr amgueddfa, ar gyfer plant sydd mewn cartrefi plant, hosteli a gofal maeth ar hyn o bryd. Bydd yn darparu swyddi cyflogedig a sgiliau bywyd gwerthfawr, yn cynnwys siarad cyhoeddus, meddwl beirniadol a rheoli pobl.

"Bydd y cynllun yn galluogi'r oedolion ifanc i ddyfeisio a chynnal gweithdai yn yr amgueddfa, ar gyfer plant sydd mewn cartrefi plant, hosteli a gofal maeth ar hyn o bryd."

ADNODDAU AR GYFER GWAITH SY'N CYNNWYS Y GYMDEITHAS

A TOOLKIT TO HELP SMALL AND MEDIUM-SIZED INSTITUTIONS:

[www.museumsassociation.org/
download?id=1150803](http://www.museumsassociation.org/download?id=1150803)

MUSEUMS ASSOCIATION CODE OF ETHICS:

[www.museumsassociation.org/
ethics/code-of-ethics](http://www.museumsassociation.org/ethics/code-of-ethics)

MY PRIMARY SCHOOL IS AT THE MUSEUM:

[www.kcl.ac.uk/cultural/-/projects/
my-primary-school-is-at-the-museum.aspx](http://www.kcl.ac.uk/cultural/-/projects/my-primary-school-is-at-the-museum.aspx)

HOUSE OF MEMORIES:

[www.liverpoolmuseums.org.uk/
learning/projects/house-of-memories](http://www.liverpoolmuseums.org.uk/learning/projects/house-of-memories)

AMGUEDDFEYDD YN NEWID BYWYDAU: RHAGOR O ADNODDAU AC ASTUDIAETHAU ACHOS:

[www.museumsassociation.org/
museums-change-lives](http://www.museumsassociation.org/museums-change-lives)

NATIONAL ALLIANCE FOR MUSEUMS, HEALTH AND WELLBEING:

[museumsandwellbeingalliance.
wordpress.com](http://museumsandwellbeingalliance.wordpress.com)

OUR MUSEUM: COMMUNITIES AND MUSEUMS AS ACTIVE PARTNERS:

ourmuseum.org.uk

LLUNIAU

Eye for Colour ©Gareth Jones; oriel
Children in The People's Republic yn
Amgueddfa Lerpwl ©Mark
McNulty; Amgueddfa Cymru –
National Museum Wales; dawns de i
ddathlu yn House of Memories
©Gareth Jones; CSG/CIC Glasgow
Museums Collection; Luton Culture;
March of Women ©Sarah Amy
Fishlock; Mark Smith a Deaf Men
Dancing ©Sarah Lee; Callum & Police
©RedfernPR; Rhai oedd yn cymryd
rhan ym mhrosiect Côr y Bore Bach
©The Foundling Museum.

Museums Association

42 Clerkenwell Close,
London EC1R 0AZ

 [#museumschangelives](https://twitter.com/museumschangelives)

T: 020 7566 7800

www.museumsassociation.org/museums-change-lives

**MUSEUMS
CHANGE
LIVES**

Designed by Steers McGilgan Eves